

Foto: Inger Hansen

Vokterhunder i Norge - hvor står vi og hvor går vi?

Inger Hansen

Utprøvinger med vokterhunder som forebyggende tiltak i Norge startet midt på 1990-tallet. Fire ulike bruksmåter er evaluert, hvorav to kan anbefales under norske forhold.

Bakgrunn

- Vokterhunder som forebyggende tiltak mot roviltskader er en effektiv metode i mange land.
- En vanlig bruksmåte er at hundene følger sauene på beite i lag med en gjeter, men hundene kan også jobbe alene med sau i utmarka eller alene innenfor inngjerdet område.
- Vokterhundprinsippet bygger på en sterk sosial binding mellom hund og sau. Ved å vokse opp i lag med sau fra seks ukers alder, vil hunden oppfatte sauene som sine flokkmedlemmer som den forsvarer om nødvendig.
- Et effektivt predatorvern forutsetter at sauene går i flokk. Fordi de fleste sauene i Norge beiter spredt i utmarka, er de tradisjonelle vokterhundmetoder vanskelig å benytte under norske forhold.
- Dersom vokterhund skal brukes i Norge, må sauene gjetes eller holdes innenfor avgrenset område. Alternativt må nye bruksmåter tilpasset utmarksbasert beitedrift utvikles.

Hvor står vi ?

Utprøvinger med bruk av vokterhunder i Norge startet i 1994. Tre store vokterhundprosjekter, samt flere mindre utprøvinger er gjennomført. Totalt fire ulike bruksmåter har blitt evaluert:

Metode1: Vokterhunder på inngjerda beiter (fig. 1)

God tapsforebyggende effekt. Kan redusere tapene ned mot 100 % (Nilsen et al. 2003). Relativt lite arbeidskrevende metode fordi hundene vokter sauene alene døgnet rundt. Metoden krever imidlertid en total omlegging av saueholdet for de som har utmarksbasert beitedrift, og beiting på begrenset område kan gi redusert lammetilvekst. Hunden bør være godt sosialisert på sau.

Figur 1. Vokterhund på inngjerdet beite (foto: I. Hansen).

Metode2: Vokterhunder på patrulje (fig. 2)

Noe svakere tapsforebyggende effekt enn Metode 1, men kan redusere tapene fra 12-15 % ned til "normaltapet" i egnede områder (Hansen et al. 2002). Her er det tilsynsperson/gjeter som sørger for at hunden, som går løs, dekker beiteområdet i løpet av en viss tid. Beiteområdets størrelse er en begrensende faktor: en person m/hund kan dekke et område på 10-12 km², forutsatt en arbeidsinnsats på 15 timer i uka. Systematisk og frekvent patruljering er en forutsetning for godt resultat. Fordeler: Vokterhundmetoden er tilpasset den tradisjonelle beitedrifta i Norge. Sterk sosialisering på sau kreves ikke.

Figur 2. Vokterhund på patrulje i utmarka (foto: I. Hansen).

Metode3: Vokterhunder brukt i kombinasjon med gjeting

Meget god forebyggende effekt, men intensiv gjeting gjør metoden svært kostbar (Krogstad et al. 2000). Metoden er urealistisk under norske forhold, så framtid ikke kostnadene dekkes av det offentlige.

Metode 4: Vokterhunder alene med sau i utmarka (fig. 3)

Ikke en anbefalt metode under norske forhold fordi vokterhundbruken er ukontrollert og sauenes spredte beitemønster gjør voktingen vanskelig (Nilsen et al. 2003).

Figur 3. Vokterhund brukt alene i utmarka (foto: I. Hansen).

Hvor går vi?

- Resultatene tilsier at kun Metode 1 og 2 kan anbefales under norske forhold. Vokterhunder på inngjerdet beite anbefales i områder med svært høge rovdyr tap - der alternativene er enten å legge om eller å legge ned. Vokterhunder på patrulje kan benyttes i utmarksbeiter hvor rovdyrskadene ennå ikke overstiger 10-15 %.
- Bruk av vokterhund er ikke noe enkelt tiltak. Mye kan gå galt underveis, både mht. atferd, sosialisering, sykdom med mer.
- Vi trenger et bredere genetisk materiale å velge de beste hundene fra. Pyreneerhund anbefales som en god nybegynnerrase, bl.a. fordi den har vist minst aggressivitet overfor mennesker, hunder og bufe.
- Ingen av vokterhundmetodene er kostnadseffektive i seg selv. Men det finnes gode etiske, dyrevelferdsmessige og driftsmessige argumenter for å benytte vokterhund som forebyggende tiltak.
- For å motivere næringa ytterligere til å benytte vokterhund, bør vokterhunder brukt etter ovenfor nevnte anbefalinger få offentlig støtte.

Fagredaktør denne utgaven:
Fou- leder Ronald Bjøru, Bioforsk Nord Tjøtta

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

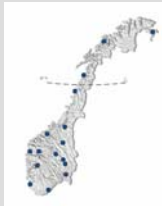
ISBN-10 82-17-00049-2
ISBN-13 978-82-17-00049-5
ISSN 0809-8654

www.bioforsk.no

Bioforsk:

**Trygg matproduksjon, rent miljø og økt
verdiskapning basert på langsiktig
ressursforvaltning**

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 500 medarbeidere
- Omsetning 320 mill. kr

Bioforsk, Fr. A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf. 64 94 70 00
Faks. 64 94 70 10
post@bioforsk.no